

NARODNA STRAŽA

UREDNIŠTVO I UPRAVA: „NARODNA STRAŽA“
ŠIBENIK. — RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. — NE-
BILJEGOVANA SE PISMA NE PRIMAJU.

IZLAZI SVAKE SUBOTE

POJEDINI BROJ Kr. 4.

PRETPLATA „NARODNE STRAŽE“ IZNOSI GO-
DIŠNJE Kr. 150. — ZA INOZEMSTVO Kr. 300.
OGLASI PO CIJENIKU.

Br. 46.

Šibenik, 18. studenoga 1922.

God. II.

Dobri znaci.

Već duže vremena opažaju se u našem javnom mišljenju neke nove pojave, koje slute na dobro i pokazuju, da bi se ipak jednom moglo pristupiti sređenju naših unutrašnjih prilika. Poslije kobnih i gorkih iskustvenja na velikom djelu ujedinjenja našega naroda počela je gotovo općenito izbijati i kod Hrvata i kod Srba i kod Slovenaca želja i volja za promjenom sadašnjeg nesnosnog stanja. Kako svi znaci pokazuju, sprema se važan preokret u našem narodnom i državnom životu.

Iz Beograda i Zagreba stižu glasovi, da su se vode i pristaše Hrv. Bloka počeli napokon micati i pokazivati želju, da promjene svoju dosadašnju pogrešnu taktiku, pak zajedno s opozicijom i trijeznijim elementima iz vladinih stranaka odlučnom borbom u parlamentu dokončaju današnje nesnosno stanje, koje vlada u državi zbog firanske vlade beogradskih silnika Pašić-Pribičevića. Pasivna politika Hrv. Bloka doživjela je krah, pa mekar kako svršili današnji izgledi u povoljno riješenje hrvatskog pitanja. Faktat je to, da je pasivnost u politici u današnje doba neaktuelna, sterilna i da ne vodi k cilju. Ona se ni u kojem slučaju ne će moći dugo održati.

Što ovdje istaknemo za pasivnu politiku, isto i još više vrijedi za apsulutičko-hegemonističku režimsku politiku Pašić-Pribičevićevu. Metode, koje su nekad upijavale bijelohribradi u predratnoj Srbiji, danas su zastarjele, te se nikako ne mogu aplicirati na novu državu. Ideja centralizma, koja se samo silom održala kroz ove dvije-tri godine, danas se klima, jako klima. Napuštaju je već svi pošteni ljudi, pa i oni, koji su za nju prije lomili koplja. Neostvariva je, pak će prije ili poslije morati ustupiti mjesto boljem i suvremenijem uređenju države, zlatnoj sredini i formi, koja najbolje može da sve zadovolji, autonomiji.

Dobri su znaci tu. Hrvati preko svojih predstavnika u raznim strankama pokazuju najbolju volju, da obračunaju s današnjim nesnosnim stanjem u državi i riješe se glavnog uzročnika svega našeg zla — današnjeg režima i njegovih predstavnika. Ovo je svakako zdrava misao, jer treba zlo pogoditi u korijenu.

Uspije li ovo, u što danas ima dosta izgleda, glavno je postignuto. No to opet nije sve. Ne smijemo sami sebe i narod zavaravati, da će odmah iza pada današnjeg režima proteći državom med i mlijeko. Sve ono, što su predstavnici centralističko-policijsko-demokratske vlade učinili, ne će se preko noći dati popraviti. Zbrku, nemoral i korupciju, koju su unijeli u državu, a naročito u upravu, bit će teško brzo sanirati. Ipak će se dobrom

voljom moći i to postepeno i lagano popravljati.

Sad je nastao pravi čas i uprav najzgodniji momenat, da Hrvati pokažu, kako su siti današnjeg stanja, i kako hoće, da se i o njima vodi računa u ovoj državi. Svi znaci vele, da postoji dobra volja, da do toga što prije dođe. Treba se samo otresti maštanja i življenja o samoj prošlosti. Treba računati s faktima i shvatiti duh vremena te prema tome udesiti svoj rad.

Približuje se dvanaesti čas. Treba da padne odluka. Situacija je takva, da odlučnu riječ imaju stranke Hrv. Bloka. Hrv. Blok nosi glavnu odgovornost, ne ostvari li se ni sada opća želja cjelokupnog našeg naroda za sredenjem unutrašnjeg nesnosnog stanja i provedenjem bratskog sporazuma. Dodu li svi njegovi predstavnici

u Beograd, glavna je zapreka riješena. Pašić sa Pribičevićem morat će da seli i prepusti upravu zemlje drugim ljudima, koji će imati više smisla, poštenja i volje, da pametnim vodenjem naše vanjske i unutarnje politike porade za dobro čitavog naroda i države. Oni će morati stupiti u pozadinu, a njihova imena i djela ostat će crnim slovima upisana u knjizi povijesti našega naroda iza oslobođenja.

Svakako dobri znaci za sve to su tu. I ako Pašić Pribičevići pristaše napinju sve sile, da spriječe i ometu dolazak Hrv. Bloka u Beograd, prema najnovijim vijestima iz Beograda i Zagreba izgleda gotovo sigurno, da će Hrv. Blok kompaktno doći u Beograd i aktivno učestvovati u parlamentarnom radu. Tom koraku Hrvatskog Bloka mi se iskreno veselimo i najsrdačnije ga pozdravljamo, jer u njemu vidimo jamstvo za bolju budućnost i nas Hrvata i čitave države.

Za saobraćaj između Knina i Oklaja

(Upit nar. poslanika dra Dulibića na g. ministra pošta i brzojava, prikazan u sjednici nar. Skupštine 11. studenoga 1922.)

U općini Promina (kotar Knin) odavna je postojao saobraćaj sa koloslanicom između Knina i Oklaja i obratno. Taj su saobraćaj uzdržali i Talijani za doba okupacije, jer je apsolutno potrebit pučanstvu. Nakon oslobođenja sjeverne Dalmacije naša je vlada obustavila saobraćaj koloslanice na veliku štetu naroda.

Treba istaknuti, da je Knin sjedište političke vlasti, suda i drugih ureda kojima pripada prominska općina sa preko 6.000 stanovnika. Oklaj je pak sjedište prominske općine, koja je osim u pogledu javnih vlasti upućena na Knin još i radi toga, što je u Kninu željeznička stanica, preko koje se vrši trgovina i promet cijelog onog predjela.

Pri takvom stanju stvari možete si predstaviti, gospodine ministre, kakvu štetu trpi ono mnogobrojno pučanstvo, što nema više koloslanice između Knina i Oklaja, i koliko ma-

se poteškoća, muke, dangube i troškova nameće. Tu se pošta nosi po pješaku, dakako sa štetnim zakašnjenjem. Paketi i druge pošiljke moraju čekati, dok se nakupe, pa dok se nađu kola, da ih prevezu. Trgovcima i drugim putnicima otežčan je i skoro onemogućen saobraćaj sa Oklajem i uopće sa cijelom prominskom općinom, koja obiluje vinom tako, da su prije zalazili tamo trgovci i agenti, da kupuju vino, dok sada bez koloslanice malo tko zalazi, a to je na veliku štetu onog naroda, jer se trgovci odbijaju od onog predjela, što je prestao saobraćaj koloslanice.

Radi svega toga čast mi je upitati Vas, gospodine ministre:

Da li ste voljni bezodvlačno odrediti, da se opet uspostavi saobraćaj koloslanice između Knina i Oklaja i tako ukloni velika šteta i nevolja, što je trpi ono pučanstvo, otkad je taj saobraćaj bio obustavljen?

Molim pismeni odgovor.

Dva odgovora. (U album Šimunu Škalci.)

Šimun Škalco, bivši učitelj u Stankovcima, upravlja javnosti putem „Života“ nekoliko riječi, u kojima se prikazuje mučenikom narodne stvari borcem protiv duševne zaostalosti. Tobažnji jedan „Stankovčanin“ ustaje na njegovu obranu i u zagrebačkoj „Riječi“.

Dužnost nam je, da se ukratko osvrnemo na oba članka.

Najprije treba konstatovati činjenicu, da nije nitko protiv Škalke radi toga, jer je fašista i demokrat. Mi smo ustvrdili, da on u 9 godina nije gotovo nikoga naučio čitati ni pisati, te je time fakično širo analfabetizam.

Tko želi da se o tom uvjeri, meka dođe na lice mjesta, da se fakično uvjeri. I on još ima obraza da kaže, kako se borio protiv duševne zaostalosti! Svojin neradom on je zaista i stvorio tu duševnu zaostalost. Budući da kod nas nema plemenskog ni vjerskog separatizma, to je njegovo hvatavanje, da se protiv toga borio, samo donkihotska borba s vjerenjačama.

Škalco u svojoj mizernoj obrani ne može, a da ne pokaže svoju denuncijantsku narav, pa i sada prigodom odlaska denuncira nas Stankovčane, da mrzimo svoju narodnu državu.

A mi pitamo njega ovo: Je li on ljubio svoju narodnu državu, kad je talijanskim vojnim vlastima denuncirao O. Andriju Dizdara, župnika u Stankovcima, Božu Miletića p. Križana, Matu Troskota iz Banjevaca? Zar je Š. Škalco radio za narodnu državu, kad je agitirao za austrijski ratni zajam, kako svjedoči „Narodni List“ g. 1917?

Njegovo isticanje, da je čamio u šibenskoj tvrđavi i da se vucario po talijanskom ratnom sudu i odveć se smiješio, kad se zna, da je bio pozivan pred talijanski ratni sud (tad je sve spadalo pred ratni sud!) jedino stoga, što nije imao propisane putnice, kad je putovao. Smiješio je i radi toga, jer se zna, što je on radio sa aprovizacijom za školsku djecu, radi čega je morao odgovarati. On, koji je talijanskim vojnim vlastima denuncirao gorespomenute osobe, sigurno nije bio pozivan za to, jer bi tobože bio protiv Talijana. Nama se čini, da je on bio pozivan jedino radi aprovizacije. On je iz je aprovizacije prodao Todi Mitroviću u Benkovcu 2 velika sira i dvije vreće riža, a nekoliko varčaka dao je Anselmu Klariću. On će još reći, da nije bio ni na objedu kod talijanskih oficira u Benkovcu.

Neka razjasni, što je učinio sa sirarnicom u Banjevcima. Na to nikad nije dao odgovora ni računa.

Čitav Škalcin rad je uistinu crna knjiga. Mi znamo, da on ništa ne drži do našeg mišljenja o svom nacionalnom i prosvjetnom radu. Nama nije ni stalo do toga, jer ako on drži, da je denunciranje nacionalni rad, a širenje analfabetizma prosvjetni rad, onda mu čestitamo, što stoji tako kulturno visoko! Škalco je uistinu radio, ali ne ispravno, nego lažno. Klevetanje, denunciranje i varanje nije ispravni rad. On još veli, da je njegov rad otvorena knjiga. Njegov je rad crna knjiga i najžalosnija stranica iz povijesti našega sela. Veli, da se ne stidi svoga rada. On se dakle ne stidi denunciranja, ne stidi se, što je djecu ostavio u mraku neznanja, ne stidi se, što ne vraća izgubljene novce, ne stidi se, što je iz školske aprovizacije prodao jestvine i t. d. Crna zemlja, da se ne potrese!

„Riječ“ ga do nebesa hvali. On je bio stup talijanske okupatorne vlasti dok su joj svi Stankovčani prkosili. Veli se, da se nije ograničavao na četiri školska zida, nego radio u narodu. A iz kuće u par godina nije dva, tri puta izašao! Ako Zagora stenje pod teretom zaostalosti, tomu je uzrok baš i Škalco, koji nije vršio svoje školske dužnosti. Sve organizacije, koje je on osnovao, jesu na vrbi svirala, a kakav je on narodni radnik, svjedoče one stotine analfabeta. Nanizali smo gore, što je sve on uradio, pa ako je on s tim radom potpuno zadovoljan, onda svatko može da presudi njegov karakter.

Na koncu i mi zajedno sa Škalom dovikujemo: Uostalom od viđenja pred sudom! Ta će nas prijetnja najmanje uplašiti.

Stankovićani.

Rad poslanika Pučke Stranke.

Za što skorije općinske izbore u Dalmaciji. Nar. poslanik g. *Stanko Banić* 11. o. mj. razgovarao je sa ministrom unutrašnjih djela o općinskim izborima u Dalmaciji. Tražio je, da s njima nikako ne odgađa. G. Timotijević uputio je g. Banića na ministra g. Krstelja, da se s njim — kao s Dalmatinцем — sporazumi o tom pitanju, komu je on i pošao. Ministar Krstelj pridružio se njegovim razlozima i pristao, da se općinski izbori u Dalmaciji ne odlažu, već da se odmah raspisuju. Zatim su se sastali na zajedničku konferenciju ministri Timotijević i Krstelj i poslanik Banić. Na tom sastanku Timotijević je izjavio, da će predložiti ministarskom savjetu, da se općinski izbori u Dalmaciji raspisuju za prvu polovinu mjeseca veljače iduće godine. Uzet je u eventualni obzir dan 13. veljače.

Za brzo i pravedno riješenje činovničkog pitanja. 11. ov. mj. u zakonodavnom odboru raspravljalo se o činovničkom zakonu. Tom prigodom poslanik *Barić* odlučno je ustao protiv progona hrvatskih učitelja i učiteljica, te se založio za stvarnu pomoć činovnicima. *Dr. Dulibić* je podržao stvarnoj kritici ovaj zakon. Istaknuo je, kako se s tim zakonom nikako ne postavlja temelj za organizaciju državne uprave. Preduvjet za ovaj zakon su svakako organski zakoni o ustrojstvu kompetencija i unutarnjeg uređaja svih vlasti i nadležstva jedinstveno za čitavu državu. Mi toga nemamo, a nemamo ni redovito vođeni konkretni status pojedinih grana uprave, te su baš radi toga razne zloporabe i favorizovanja lakše izvediva. Istom kad se izglasa ovaj zakon, izglasat će se pravilnici, bez kojih se zakon ne može izvesti. Po mišljenju *dra Dulibića* trebalo bi zasad povoljno riješiti samo materijalni položaj činovništva, a za ostalo se baš ne treba toliko žuriti. Naglasio je još, kako se s ovim zakonom ne će nikako riješiti pitanje poboljšanja materijalnog položaja činovnika, dakle ono, što je glavno,

ne go će se riješiti ono, što zasad baš nije tako neophodno potrebno. Napao je još naredbu, po kojoj se činovnici stavlja u raspoloženje, jer to znači prekinuti kontinuitet uprave. Na koncu je izjavio, da će glasovati proti ovom zakonu, ako se predloži na glasovanje u takvom za činovništvo neprihvatljivom obliku.

Za unapređenje i uređenje poštanskog saobraćaja u Dalmaciji. Ovih je dana nar. poslanik *Banić* konferisao sa ministrom pošta i brozjava i nekim načelnicima toga resora o unapređenju i uređenju poštanskog saobraćaja u Dalmaciji i njene veze sa zaleđem. Rezultat tih konferencija bio je, da je ministar pošta odredio, da se u Dalmaciju pošalje devet poštanskih putničkih automobila, od kojih će se šest dobiti na račun reparacije iz Njemačke. Ovi će automobili biti upotrebljeni za uspostavu poštanskog automobilskog saobraćaja na prugama *Šibenik-Benkovac-Obrovac*, *Makarska-Vrgorac* i *Imotski-Mostar*. Tom prilikom također je predviđeno, da se putnička kolska pošta između Livna i Sinja zamjeni automobilskom. U tom cilju ministarstvo pošta dat će koncesiju i pripomoć jednom privatnom automobilskom preduzeću. Nadalje je ministar pošta obećao, da će nastojati, da se po mogućnosti uvedu još neke poštanske automobilske pruge u sjevernoj Dalmaciji, čim se isprazni treća zona. Tu dolazi u prvom redu u obzir veza *Benkovac-Biograd na moru*.

Za spoj s Likom. Na intervenciju nar. poslanika *Banića* ministar pošta i brozjava je obećao, da će zavesti poštansko-automobilski saobraćaj između Knina i Gračaca u Lici. Na taj način omogućit će se veza Dalmacije sa zaleđem, kao i živi saobraćaj između Like i Dalmacije, dok se sasvim ne dogradi lička željeznica.

Za telefonsku vezu s Beogradom. Nar. poslanik *Banić* razgovarao je sa ministrom pošta i brozjava o pitanju što skorije uspostave direktne telefonske veze između Beograda, Sarajeva i Splita. G. ministar mu je izjavio, da su radovi oko uspostave ove pruge pri koncu tako da bi skorih dana pruga mogla biti otvorena za promet.

Za postradale od poplave. Nar. poslanik *dr. Dulibić* upravio je upit

ministru ratarstva, kojim zahtijeva, da se pomogne narodu oko vrgorskog jezera, koji je nastradao od poplave i da se jezero uredi. Tako će se ujedno narodu pružiti prilika za zaradu.

Za naše parobrodarstvo. Prigodom konferencije članova finansijskog odbora sa predstavnicima „Jadranske Plovidbe“ (ujedinjenih naših parobrodarskih društava) 13. ov. mj. uzeo je riječ i nar. poslanik *dr. Dulibić*, te se najodlučnije zauzeo za vladinu pomoć našem parobrodarstvu, koje i samoj državi čini toliko usluga. Tom prigodom je zatražio, da se za 2-3 dana ponovno sazove sjednica financ. odbora i da se na nju pozove ministar saobraćaja. U odboru je među članovima prevladalo mišljenje, da „Jadr. Plovidbi“ treba platiti barem prevoz pošte, vojnika i vojnog materijala.

Za odštetu stradalnicima pod talijanskom okupacijom. Na sjednici Nar. Skupštine od 14. ov. mj. raspravljalo se o zakonu o ratnoj odšteti. O ovom su zakonu u ime Jug. Kluba govorili poslanici *Barić* i *Kranjc*. *Barić* je tražio, da se dađe ratna odšteta i onim našim ljudima u Dalmaciji i Istri, koji su stradali bilo pod talijanskom okupacijom bilo od zlodjela talijanskih fašista. *Kranjc* je tražio odštetu za naše ljude u Koruškoj, na granicama Austrije i u Prekomurju.

iz katoličkoga svijeta.

Proslava 25 godišnjice „Slov. Kršč. Socijalne Zveze.“ 14. ov. mj. navršilo se 25. godina, da je ideolog i organizator katoličke Slovenije neumrlji dr. Krek udario temelje „Slov. kršč. soc. Zvezi“, toj središnjici katoličke prosvjete i krščansko-socijalnog uzgoja za sve slovenske narodne slojeve. Tu znamenitu 25 godišnjicu braća Slovenci su proslavili 13. i 14. ov. mj., u Ljubljani uz prisustvo brojnih poslanika njihovih prosvjetnih društava i prijatelja kat. prosvjete. Na zborovanju delegata raspravila se ne najaktuelnija pitanja pučke prosvjete, govorilo o izdavanju posebnih glasila za obrađivanje teoretskih pitanja i davanje praktičnih uputa, podale su se smjernice za reorganizaciju „Zveze“ prema savremenim potrebama, pregledalo se stanje akcije i nove njezine potrebe po raznim krajevima, izrazila želja za što

skorijim osnutkom pučkoprosvjete centrale za sve katolike u Jugoslaviji. Nakon održanja 25. glavne godišnje skupštine korporativno se pošlo na grob osnivača „Zveze“ dra J. Kreka. Svečanost se završila pjevanjem mješovitog zbora „Ljubljane“ pet kompozicija najboljih katoličkih slovenskih glazbenika, predstavljajući Krekova „Turskog križa“, nastupom orlova i orlica, te svečanim prigodnim govorom sadašnjeg predsjednika g. Rožiča. Kad su braća Slovenci zaključili, da malo svečanije proslave ovu 25 godišnjicu, htjeli su da tim ujedno provedu smotru dosadašnjeg rada i raspoloživih sila, pak da se novim žarom dadu na rad oko katoličke organizirane uzgoje svog naroda, komu tim žele pripravit bolju budućnost. U tom plemenitom radu mi im želimo obilno uspjeha.

Domaće vijesti.

† **Dr. Vicko Ivčević.** Umro je 14. ov. mj. nakon duge i teške bolesti u otudenom Zadru u 79. godini života. Rodom je iz Trogira. Bio je dugogodišnji predsjednikom Dalmatinskog Sabora i nar. poslanikom na Carevinskom Vijeću u Beču. Slovio je kao neobično vrstan praznik. Radi svojih vanrednih vrlna i pronicavog i ustrajnog rada za dobro naroda uživao je opće uvaženje, poštovanje i neograničeno povjerenje. Uvijek se od najmlađih dana odlikovao kao vatreni rodoljub i čuvar narodnih prava. Za vrijeme okupacije je pomiladenim silama izdržao tešku borbu proti tudinskim nasiljima i nepravdama do zadnjeg časa. Radi svega ovoga ostao će mu duga i herna uspomena u narodu. Mrtvo tijelo preneseno mu je u rodni Trogir, gdje mu je bio upravo žvelebnj sprovod, kao i u Zadru. Počivao u miru!

† **Glauko Prebanda.** Ovaj mladi, sposobni i odlični časnik naše vojne mornarice, komu je baš u skoro bila povjeren komanda hidroavionske stanice u Đenoviju-Kotor, 10. ov. mj. nesretnim slučajem vršeci službu nastradao je skupa sa svojim avionom u Boci Kotorskoj. On je rodom Splitčanin, dok su mu roditelji i sva starija braća rodom Šibenčani. Mrtvo tijelo bilo mu je preneseno u rodni Split, gdje mu je 11. ov. mj. bio upravo veličanstveni sprovod uz sudje-

PODLISTAK

Dr. AUGUST JURETIĆ:

Kako postaju i po čemu se razlikuju stranke?

(Nastavak.)

Kakvih sve ima stranaka?

Državljeni se dakle udružuju u stranku iz različitih razloga. Jedni radi toga, da očuvaju svoju narodnost, kao što to čine na primjer oni Hrvati i Slovenci, koji su potpali pod Italiju. Talijani ugnjetavaju Hrvate i Slovence, oni hoće da ih potaljanče. Hrvati i Slovenci u Istri, Gorici, Trstu i Zadru uviđaju, da je za njih pod Talijanima velika opasnost, pa su rekli ovako: „Ono, u čem se ne slažemo, ne ćemo dirati, nego hajde da se složimo, što nam je svima zajedničko, a to je naša hrvatska i slovenska narodnost!“ I tako su napravili zajedničku jugoslavensku Stranku — tako se name prozvala stranka svih Hrvata i Slovenaca u Italiji —, pa u tu stranku pristupa svaki Hrvat i svaki Slovenac u onim krajevima, koji su podпали pod Italiju, jer ta stranka ima jedinu zadaću spasiti Hrvate i Slovence, da ih Talijan ne proguta. Ta stranka jest

narodnosna stranka, a to će reći, da ta stranka nema glavnu zadaću ni da brani ni da napada vjeru, ona se ne bori ni za kapitalizam ni protiv kapitalizma, ona ne zastupa ni samo radničkih ni samo težačkih interesa, nego joj je zadaća da brani hrvatsku i slovensku narodnost od Talijana, Narodnost je ono, što je spojilo sve Slovence i sve Hrvate u Italiji.

Dakako, da takva stranka postoji samo u onakvim državnim prilikama, kakve su danas u Italiji. Da u Italiji ima više Hrvata i Slovenaca i da ih Talijani ovako ne progone i uništavaju, sigurno bi se i oni razdijelili na više stranaka, pa bi zajednički nastupali samo onda, kad bi se radilo o narodnosti. Ovako je za njih sad narodnost najvažnija stvar, a sve drugo puštaju po strani.

Takvim vrstama stranaka slične su no ipak se od njih razlikuju plemenske stranke. Ima name država, u kojima živi više plemena. Takva je na primjer Njemačka, Čehoslovačka i naša država. Ako se dakle udruže u jednu stranku pristaše jednog plemena bez obzira na vjersko osvjedočenje, bez obzira na gospodarski položaj i bez obzira na druge razlike, nego uglavnom radi toga, što pripadaju

jednom plemenu, onda je to plemenska stranka. Takvih stranaka može biti u onoj državi, gdje se plemena među sobom svađaju, pa u toj svađi više ne vide i ne mare ni za što drugo, naar im baš neko treći — kapitalizam ili framasun — sjeo za vrat.

Osim tih narodnosnih i plemenskih stranaka ima dalje i takvih stranaka, u kojima se udružuju članovi istog staleža, pa su to **staleške stranke** koje imaju za zadaću braniti samo interese svog staleža. Takve su stranke, koje se brinu samo za radnike ili samo za težačke (zemljoradnike) ili samo za činovnike ili samo za obrtnike, a za sve im druge nije stalo. To dakako ne valja, jer svi staleži treba da žive zajedno.

Ima dalje i **vojničkih stranaka**, u kojima su udruženi oni, koji bi htjeli da država bude što bolje naoružana i da tako oružjem širi svoju vlast i ugled. Takvim se strankama ne ćemo sad puno baviti, nego prelazimo na one stranke, kakvih nalazimo gotovo u svakoj državi i na koje se svijet u svim državama sve više dijeli.

Najobičnije i najširenije stranke.

U najviše se evropskih država danas događa to, da na postanak

stranaka djeluje: 1. *mišljenje o vjeri, napose o katoličkoj vjeri* i 2. *mišljenje o društvenom poretku i o gospodarskim pitanjima*. Danas ima nažalost u svakoj državi ljudi, koji se prema vjeri neprijateljski ponašaju. Takvi su protiv toga, da Crkva ima slobodu obučavati i raditi. Oni progone Crkvu i nastoje, da djeca u školama ne uče vjeronauka, da se ukinu ženidba u crkvi, pa da se uvede vjenčanje u općini, da se ztvore samostani, a redovnici da budu istjerani iz države, da ne bude raspela ni u školi ni na sudu i tako dalje. Takvi ljudi, koji to hoće, stvaraju *bezvjerske stranke*, pa onda u tim strankama rade oko toga da država izda protuvjerske i protucrkvne zakone. Naravski, da pravi krščani ustaju na obranu svojih vjerskih prava i svog vjerskog osvjedočenja, pa ne daju, da se progone Crkva i da se ugnjetava vjerska sloboda. Zato i katolici osnivaju svoje *kršč. stranke*, koje se bore protiv bezvjerskih zakona i protiv bezvjerske politike, a za pravu krščansku politiku i za krščanski poredak u državi. Takvih krščanskih i onakvih bezvjerskih stranaka ima po čitavom svijetu. U tim se strankama ne slažu ljudi ni po narodnostima ni po plemenima.

lovanje svih vlasti, društava, ustanova i brojnog građanstva. Vječni mu pokoj,

Slava splitske općine. 9. ov. mj. navršilo se 40 godina, da je nakon dugih i teških borba splitska općina došla u ruke Hrvata i da se na općini zavijala hrvatska zastava. Ovu znamenitu četrdesetogodišnjicu ustoličenja prve narodne općinske uprave Split je svečano proslavio.

Osuda zemljoradnika. Prošlih dana kažnjen je u Splitu 81 zemljoradnik iz Kaštela, jer su silom htjeli spriječiti uređivanje vlasti radi nedaivanja dohodaka vlasnicima. 20 ih je kažnjeno na mjesec dana, 2 na 15 dana, 3 na 10, a 56 na 2-8 dana zatvora. Osim toga su neki od njih predani državnom odvjetništvu.

Ujedinjenje parobrodarskih društava. Početkom ovog mjeseca u Sušaku na zajedničkom sastanku zastupnika "Jadranske plovidbe", "Dalmacije", "Oceanie", "Austro-Hrvatskog parobrodarskog društva", "Obalne paroplovidbe" i "Hrv. parobrodarskog društva" zaključeno je, da se osnuje novo parobrodarsko društvo "Jadranska plovidba", u koje će stupiti sva na tom sastanku zastupana društva.

Naši dopisi.

Stankovci, 2. studenoga.

Na rastanku.

Danas pri odlasku Šimuna Skalka instinktivno nam se izvri iz grla pjesma: "Tebe Boga hvalimo". Pri odlasku svirala je glazba iz tambura, zvonca su zabrecala, a na kraju sela pozdravljala ga je hrvatska zastava, koju je on tako silno "voleo".

Otišao nam je sa očiju, ali sa uma nije, jer će ono kukoljevo sjeme daviti i dalje mlade naraštaje. Ostavio je u prosvjetnom i društvenom pogledu takvu prazninu, da ćemo je još dugo osjećati. Kako su njegove tobožnje organizacije uspjevale, dokazom je to, što su bile posjećivane od dvojice - trojice, od kojih se neki Bog zna čemu nadaju. Večer prije odlaska održala je njegova družina banquet, da se oduži vodi svome. Bilo je rumenike vina, mesa ovinovine, deranja i izazova, ali se narod držao one: "Tko u vjetar pljuje, na lice mu pada".

Mi za njim ne plaćemo, ali plaće

kako je to u narodnosnim i plemenskim strankama, nego je ovdje glavni vez odnošaj prema vjeri. Na jednoj se strani okupljaju dobri vjernici, a na drugoj neprijatelji vjere. Kako je s vjerom usko skopčana prosvjeta, a prosvjeta se učeno zove kultura, to se ovakve stranke zovu *kulturne stranke*. Za one stranke, koje brane kršćanstvo i kršćansku prosvjetu, kažemo, da brane kršćansku kulturu, a za one, koje napadaju kršćanstvo i brane bezvjerje, kažemo, da šire bezvjersku kulturu.

Kršćanska stranka mora se redovito u svakoj državi boriti protiv više bezvjerskih stranaka, koje su složne samo onda, kad treba napadati kršćanstvo i Crkvu, a inače su u drugim pitanjima međusobne protivnice. Te se bezvjerske stranke dijele po tomu, što različito misle o *društvenom i gospodarskom poretku u državi*. Bezvjeraca ima, koji su kapitalisti, a ima ih i siromašnih. Bezvjerci kapitalisti imaju svoju stranku, koja je jako slična stranci, koja se u našoj državi zove demokratskom. I u njoj su kapitalisti, a bore se i protiv Crkve. Takve bezvjerske kapitalističke stranke ne progone samo Crkvu, nego nastoje, da proturaju i takve zakone, koji će bez-

krčmar, jer vele, da mu ne plati crveniku vino ni debelu ovnovinu. Nije on sam. Ima ih još iste sudbine.

Hvala školskoj vlasti, koja ga diže, ali još veća hvala "Narodnoj Straži" i "Jadrani", koji su nastojali, da ga u pravom svijetlu prikažu.

Šimune, diko "demokratske" stranke, živio još stotinu godina, ali u naše selo nikad ne došao!

— Stankovčanac —

Književnost.

Koji je najbolji kalendar za svakog pučanina? Tako treba sada da sam sebe pita svaki naš pristaša i čitatelj, prije nego što kupi novi kalendar. Pa ako to dobro promisliš, onda ćeš svakako uzeti "Seljački kalendar", koji je baš sastavljen i izdan od naše Hrvatske Pučke Stranke za pučane težake. Ni u jednom drugom kalendaru nema bogatog i lijepog političkog štiva, kao baš u ovom. Tko hoće da zna najglavnije stvari o svojoj politici svjetskoj i hrvatskoj, a osobito o našoj kršćanskoj, pučkoj, težačkoj politici, bilj tu ne može nigdje saznati i upoznati tako lijepo i teko potpuno, kao baš u ovom "Seljačkom kalendaru". A osim toga su tu još pjesme, pripovijesti i sve, što u najljepšem kalendaru možeš da zaželiš. Stoji samo 8 dinara i 50 para. Tih 50 para je poštarina za kalendar. (Tko dode sam po kalendar plaća samo 8 dinara). Tko opet želi, da mu se slučajno ne bi kalendar na pošti izgubio, već da mu sigurno dođe u ruke, taj neka pošalje 10 dinara, pa će mu kalendar biti poslan "preporučeno". Novac se mora poslati *unaprijed* s narudžbom, jer se drukčije kalendar ne će slati. Naručuje se na adresu: "Seljački kalendar", Zagreb, Kaptol 27.

Gradske vijesti.

Pučke misije. U nedjelju (19. ov. mj.) počeo će sv. misije za sve tri župe našega grada u Stolnoj Bazilici sv. Jakova. Misije će držati vrijedni Franjevci provincije sv. Jerolima o. Juničić i o. Bakotić. Propovijedi će početi ujutro u 6 sati, a večerom u 5 sati. Misije se otvaraju sv. misom i propovijedi u 6 sati ujutro u nedjelju (19. ov. mj.), a zatvaraju u sobotu (25. ov. mj.).

vjercima svuda osigurati što manje državne terete. Te bezvjerske kapitalističke stranke zovu se u većini država *liberalne i demokratske stranke*. Pod takvim imenom sakrivaju svoje crne planove.

Protiv bezvjeraca-kapitalista dižu se bezvjerici socijalisti, udruženi u *socijalističkim strankama*. U tim su strankama većinom samo radnici. Oni su zadovoljeni silnom mržnjom na kapitalizam, ali se s kapitalistima ipak slažu u bezvjerstvu. To je zato, što su socijalistički vode židovi, koji na život i na smrt mrze kršćanstvo. Te socijalističke stranke kažu, da sva vlast u državi treba da pređe na radnike. Ako to, vele, ne ide milom, mora ići silom. A gdje je sila i nasilje, tamo je pravda i pravednost daleko.

Socijalističke stranke nijesu jedine, koje bi htjele, da se promjeni sadašnji kapitalistički poredak, nego ima i drugih stranaka, koje to hoće da postignu možda na bolji način. Sve takve stranke, koje bi da se države urede pravednije za sirotinju i koje traže promjenu sadašnjeg društvenog poretka, zovu se učeno *socijalne stranke*. Takva je i naša Pučka Stranka.

(Svršit će se.)

Blagdan sv. Martina su ove godine naši varošani poslije toliko godina prekida proslavili na osobito svečani način po starinskom običaju. Palili su se mužari, a i glazba je o- bišla gradom. Svečanost je ove godine bila veća i zato, što se ove godine baš navršilo 35 godina, da je na zagovor sv. Martina Bog oslobodio grad ošpara, koje su tada harale.

† **Petar Fabris.** 5. t. mj. umro je u Splitu Petar Fabris rodom iz Korčule, učenik II. tečaja preparandija, sinovac vjetroučitelja don Spasoja Fabrisa. Vrijedni dak upravo je putovao za Šibenik na školu, kad je u Splitu morao prekinuti putovanje i tu umro zbog otrovanja krvi. Inicijativom njegovih drugova prošle srijede održane su svečane zadušnice u varoškoj župskoj crkvi. Prisustvovalim je učiteljski zbor i svi pitomci preparandija. Milom pokojniku želimo vječni pokoj! Uvijenjenoj obitelji naše žalovanja!

Nova uprava Hrv. Zadrudne Tiskare. Na zadnoj glavnoj skupštini Hrvatske Zadrudne Tiskare bila je jednoglasno izabrana ova uprava: Predsjednik don Ivan kan. Bjažić, potpredsjednik Augustin Meznarić, bankovni direktor, tajnik don Antun Radić, blagajnik Antun Bumber, učitelj, odbornik Josip Tambača, posjednik.

Lijep sprovod. U ponedjeljak stiglo je iz Ljubljane mrtvo tijelo pk. akademičara Antuna Cvitkovića, koje je bilo položeno u crkvi sv. Nikole. Odatle se u 10 1/2 sati uputio vrlo lijepi sprovod sa brojnim vijencima i cvijećem i lijepom i biranom pratnjom. Na groblju mu je iza crkvenih obreda održao toplo i ganutljivo oprošno slovo kolega akedemičar Karadjole P. u m.!

† **Antun Bontempo.** U 80. godini života pokrijepljen-svetotajstvima umirućih jučer je preminuo ovaj ugledni naš sugrađanin, stari i poznati trgovac. Pokoj mu vječni!

Prof. Grigorije Petrov, ruski konferensijer održao je u našem gradu 15. ov. dva predavanja o Dostojevskom i dostojevštini. Odaziv publike bio je pohvalan.

Darovi u fond našega lista. Da počaste uspomenu pk. Josipa Kulića: Don Mate Berač, župnik Zatonja u don Ferdo Mrakovčić, župnik Bešine po din. 10. Da počaste uspomenu pk. Ivanice Uričić-Ivanović: Don Niko Rodin, župnik Jezera din. 10, a don Ivan Berak, župnik Murtera din. 12:50. — Uprava im toplo blagodari.

Šport. Osnovao se u našem gradu Ciklo-Klub "Šibenik". Već dosad je pokazao lijepih uspjeha, što potvrđuje i zadnji izlet u Drniš 13. ov. mj.

Darovi "Uboškom Domu". Dr. Josip Berović, odvjetnik u Sv. Ivanu Zelina na počast uspomene pk. Josipa Kulića din. 15, a na počast uspomene R. Pauri din. 15. — Darovatelju Uprava srdačno zahvaljuje.

Oglas dražbe. Kod Pokrajinske Bolnice u Šibeniku držat će se dne 27 tek. mjeseca javna dražba za ob- skrbu bolnice potrebitim živežnim namirnicama i drvima za gorivo kroz I. polugodište 1923. Za potanje obratiti se istoj bolnici.

U fond "Profesorskoga Društva", da počaste uspomenu pk. prof. Andri- je Barića, dopriniješe slijedeća go- spoda: direktor Marko Ježina 20 din. prof. Bruno Marčić, direktor Ivan Bellotti, prof. Šimun Uričić, Ivo Vran- ković viši zem. savj., Ivo Rendić zem. savj., Šime Arneri kot. sudac, dr. Kazimir Pasini zem. savj., dr. Ante Bu- zolić zem. savj. i Ratko Katić zem. savj. i dr. Jerko Machiedo po din. 10 te prof. Miloš Ganza din. 5. — Uprava harno zahvaljuje.

Doprinosi u fond "Šibenske Glazbe". Prigodom *Ćirilo-Metodskog* dana odrekloše se pripadajuće pristojbine u korist fonda "Šibenske Glazbe" slijedeći glazbari: Učitelj Glavočić 80 din.; Žepina Ivo, Švener Norbert, Milović Dominik, Marenci Petar, Bulat Ivo i Šoltyšek Jerolim po 40 din. — Prigodom smrti *blgpk. Melka Rajevića* odrekloše se pripada- juće im pristojbine u korist fonda "Šibenske Glazbe" slijedeći: Učitelj Glavočić 40 din.; Žepina Ivo, Grubišić Jakov, Tikulin Antun, Cinotti Antun, Švener Norbert, Trifoni Rudolf, Lušić Našte, Milović Dominik, Marenci Petar, Bulat Ivo i Šoltyšek Jerolim po 20 din. — Uprava harno zahvaljuje.

U fond "Jugoslavenske Matice" prigodom smrti *Josipa Kulića* doprini- ješe: Jakovljević Marko din. 50; učenici I. razr. ginnazije din. 44; Ivanišević Miran, Marija Gargašević, prof. dr. Mirko Perković, Janković Josip i Štipe Bodul po din. 10; Damjan Skočić i Obitelj Dušana Stazića po din. 5. Gamberasi Antun u isti fond darovao je din. 10, da počasti uspo- menu pk. *Rube Žarkovića*. — Uprava harno zahvaljuje.

U fond "Filharmoničkog Dru- štva" dopriniješe gg. Danica ud. Marković din. 20, Brača Grubišić, Frane Karadjole, Krste Sunara, Ivan Merlak, Ivo Belamarić trg. i Ivo Sunara po din. 10 te Mate Guloznić i Krste Štrkalj po din. 5, da počaste uspomenu pk. *Josipa Kulića*; a gg. Krste Sunara din. 20, te Ivo Sunara i Frane Suna- ra po din. 10, da počaste uspomenu pk. *Ankule Rovilo rod. Sunara*. — Uprava harno zahvaljuje.

Najsvetija je dužnost sva- kog katoličkog čovjeka širiti kat. štampu.

Jesam li podmirmio pretplatu?

Javna zahvala.

Prigodom teške nesreće, koja nas je zadesila gubitkom neprežaljenog nam sina i brata

Antuna

nije nam moguće da svakom posebno zahvalimo za saučesće, koje je svu- kuda bilo veliko, a osobito u Šibeniku, gdje su se mnogo pokazali plemenitog srca te nam omogućili da prene- semo tijelo milog [nam pokojnika] u Šibenik i učinili sve moguće, da nas u našoj velikoj tuži utješe, a milom našem Antunu prirede što ljepši spro- vod.

Duboko ganuti ovim im svima izrazjem svoju najtopliju zahvalnost.

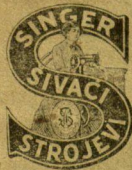
U Šibeniku, 17. studenoga 1922.
Obitelj Cvitković.

Kod Papirnice
Grgo Radić - Šibenik
mogu se dobiti upravo
dotiskane
BOŽIČNE PJESME
Za 1:50 din.
Prepodavaocima dajem
20 % popusta.

Najprikladniji darovi za Božić i novu godinu:

Amerikanski i engleski

Singer šivaći strojevi

Singer igala
i dohvatnih
dijelova
Singer ulja
konca, svile
i t. d.

Vlastita mehanička radiona
Prodaja na otplatu
Singer šivaći strojevi Bourne & Co.
New-York 2-52
Centrala za S. H. S.
ZAGREB, Marulićeva ulica broj 5.

Podružnice: Zagreb, Karlovac, Varaždin, Osijek, Vinkovci, Bjelovar i Brod na Savi, Subotica, Novi Sad, Maribor, Ljubljana, Sarajevo, Mostar, Banjaluka, Tuzla, Dubrovnik, Podgorica, Beograd, Kruševac, Niš, Skoplje, Vels, Bitolj, Kragujevac, Zajčar i Štip. - Zastupstva u svim većim mjestima.

Ronilac sa kompletnim ronilačkim aparatom i vlastitom ladom, vrlo vješt svim mogućim radnjama pod morem traži zarade. Ponude upravitelji: Frani Tanfara Pavinu u Krapnju.

Hrvatska katolička štampa:

„Narodna Politika“, dnevnik u Zagrebu.

„Hrvatska Obrana“, tjednik u Osijeku.

„Seljačke Novine“, seljački tjednik u Zagrebu.

„Jadran“, dva put tjedno u Splitu.

„Narodna Straža“, tjednik u Šibeniku.

„Narodna Sloboda“, tjednik u Mostaru.

„Narodna Svijest“, tjednik u Dubrovniku.

„Đakovačke Pučke Novine“, tjednik u Đakovu.

„Radničko Pravo“, tjednik u Sarajevu.

„Hrvatske Pučke Novine“, tjednik u Sarajevu.

„Težačke Novine“, tjed. u Splitu.

„Hrvatska Prosvjeta“, u Zagrebu.

„Nedjelja“, tjednik u Sarajevu.

„Krijes“, u Zagrebu.

„Luč“, u Zagrebu.

Katolici! Čitajte i širite katoličku štampu!

DROGERIJA VINKO VUČIĆ - ŠIBENIK

Skladište kemijskih proizvoda, laka boja, gumenih predmeta i o.

OPTIKA.

Naočala - Cvikera.
Izvršuje sveku izradbu po okul. liječničkom propisu
Primaju se popravci.

PAPIRNICA

GRGO RADIĆ

(prije A. et G. Rude)

ŠIBENIK (Glavna ulica).

Bogati izbor svih vrsti umjetničkih dopisnica, te šibenskih razglednica.

Prodaja školskih potrepština, raznog papira te sve vrsti kancelarijskog pribora.

Trgovina raznih parfema, mioniriranih sapuna, praška za zube i slično, te raznih igrački za djecu.

Cijene umjerene!

Hrvatska zadružna tiskara u Šibeniku

prima na izradbu sve zasjecajuće radnje, te je opskrbljena vlastitom knjigovežnicom.

Izradba brza i solidna

Umjerene cijene.

Prva jugoslavenska odlikovana tvornica

Maraškina i Likera
PETAR BUZOVIĆ - SPLIT

Jadranska ul.

Telefon br. 274.

Proizvađa:

Prvoklasnu odlikovanu vrst: MARAŠKINA marke „SOKOL“ i „TRIGLAV“.

Obljubljene LIKERE: Višnjevica - Pelinkovac - Kruškovac, i t. d.

Cognac Medicinal - Cognac Vieux - Jamaica i Tea Rum.

RAKIJE: Borovicu - Sljivovicu - Travaricu.

SIRUPE: Marenu - Granatinu - Frambua - Limonadu.

CIJENE UMJERENE!

Otprema brza i tačna. — Cijenik se šalje trgovcima na zahtjev.

P. N. Svećenicima, Crkovenarstvima i Trgovcima javljam, da izradujem iz pravog pčelinjeg voska svijeće u svim veličinama, koje se ne krive, ne kaplju, ne dime i ne udaraju patvorinom.

Kupujem svaku kolikoću pčelinjeg voska i meda. U zamjenu svijeća primam okapine.

Cijene umjerene!

Vlasnik

Odlikovane Tvornice voštanih svijeća
Vladimir Kulić - Šibenik.

Otpremu robe sa stanice Bakar u luku i obratno, te ukrcaj na parobrode preuzima najbrže i najkulatnije

Opravništvo Dalmatie - Bakar

t. j. tt. FOREMPOHER i drug

Vlastita skladišta brašna, tjestenine

i žitarica

POMORSKA AGENCIJA.

Brzjavi: FOREMPOHER, Bakar

Telefon br. 14.

POZOR TRGOVCI!

Starog novinskog papira na prodaju
kod Uprave našega lista (u prostorijama „Hrv. Čitaonice“).

Zadružna gospodarska banka d. d.

Vlastita zgrada
Glavna ulica 108.

Podružnica Šibenik

Brz. naslov Gospobanka
Telefon br. 16 - Noćni 67.

Centrala Ljubljana.

Podružnice:

Đakovo,
Maribor,
Sarajevo,
Sombor,
Split.

Ispostava: Bled.

Afilijacije:

Sveopća zanatlijska banka
d. d. u Zagrebu i njena
podružnica u Karlovcu te
Gospodarska banka d. d.
u Novom Sadu.

Dionička glavnica i pričuva
preko K. 60.000.000.

Ovlašteni prodavaoc srećaka državne
lutrije.

Prima uloške na knjižice, te ih ukamačuje
najpovoljnije.

Oprema sve bankovne i burzovne transakcije.